
Un pintor de la Cerdanyola republicana

“L’home que perseguia la veritat” és l’Andreu Novell, un jubilat nonagenari que va passar per Cerdanyola durant els vint anys de fer de xofer per a l’empresa Vimaplast, ubicada al Polígon de La Clota (només localitzable en els mapes de la ficció). Però la relació de la novel·la amb Cerdanyola ve de l’altre protagonista, l’empresari i pintor Eduard Vilamateu i Balcells (Barcelona, 1915 – Castell d’Aro, 2000), que va cimentar la seva vocació artística durant els anys de la República, tal com consta en el web del seu Centenari:

“Era el fill segon d’una família burgesa que havia fet fortuna amb la fabricació de pintures, i als catorze anys el noi ja havia rebut unes classes de dibuix i composició que fructificarien a partir de 1931, quan a causa d’una pleuritis greu va haver de fer llargues temporades de repòs a La Pèrgola, la torre d’estiueig de Cerdanyola. Hi havia passat quatre anys alternant les estones de llit amb les de treballar a l’estudi sota el mestratge del seu oncle, l’il·lustrador i gravador Eusebi Balcells, establert a la població vallesana, però també havia passat llargues temporades a París, fins que la guerra el va fer tornar. Les dificultats pulmonars l’havien alliberat d’anar al front, de manera que havia passat bona part de la guerra civil a La Pèrgola, intensificant la pràctica del dibuix i la pintura, amb paisatges i alguns retrats a l’oli, l’embrió del seu futur interès per la figura humana...”

“Fent el·lipsis i equilibris, el biògraf destaca que, just quan es volia dedicar a la pintura, les circumstàncies familiars ho havien impedit. La mort sobtada del pare el 1941 i el tancament de l’empresa familiar, greument afectada per la guerra, havien significat la ruïna. Però gràcies a la iniciativa del germà gran, Fèlix Maria, se li van obrir noves perspectives en la indústria de transformació de plàstics, on ell va assumir les facetes comercials i publicitàries. La duresa d’aquells anys i el fet de casar-se amb Mariona Roca-Queralt i Moragues van fer que es concentrés en la creació d’una nova família, sense oblidar del tot la pintura, ja que sempre va mantenir el seu estudi a La Pèrgola, aprofitant el trasllat de l’empresa del Poblenou a Cerdanyola.”

O sigui que el pintor Vilamateu s’hi va formar en els anys daurats de la

colònia estival, però no tan sols hi va continuar lligat en els estius de postguerra, sinó que als cinquanta va contribuir al boom industrial. Fins que a principis dels setanta el poble ja no era el més adequat per acollir la burgesia:

“Molt després deixaria escrit amb tot detall aquella època en què Cerdanyola havia deixat de ser un indret recomanable per als estiuejants i els germans Vilamateu ja no se sentien còmodes estiuejant a La Pèrgola, perquè la torre havia quedat envoltada de blocs de pisos, les fàbriques envaiïen els antics espais rurals i passejar pels carrers ja no era una delícia compartida amb els pagesos que mai no busquen raons. Don Fèlix Maria havia tingut més d’una mala experiència amb aquella immigració encara massa tosca, sorollosa i sovint impertinent, que s’acumulava a les fàbriques i aviat es va haver d’acostumar a les odioses vagues laborals. Des dels jardins de la torre, la frondosa vegetació no bastava per dissimular els polígons d’habitatges, cada vegada més alts, i el que va esgotar la seva paciència va ser que arran de les protestes pel nou conveni de l’empresa, apareguessin aquelles pintades en vermell i negre a tot el perímetre de la seva casa: “Vimoplast en lucha” i “Vilamateu negrero”. Tot i que la seva família ja s’havia decantat per passar els estius a la nova finca als afores de Blanes, continuava sostenint La Pèrgola perquè el seu germà Eduard hi tenia l’estudi de pintor i hi solia passar temporades més llargues amb els seus.

“Tanmateix, diu que els tombs socials eren irreversibles i ser amos d’una empresa ja no era cap avantatge per ser ben considerats dins del poble. Així, després de molts estira-i-arronses, els dos germans es van posar d’acord per vendre la torre, malgrat que l’Eduard sempre recordaria aquella deserció amb un punt d’enyorança. Al cap i a la fi, ell era qui hi havia viscut més llargs períodes de la infància i la joventut, primer per motius de la seva fràgil salut pulmonar i més tard degut a la guerra, fins al punt que allà s’havia iniciat en la pintura i se l’havia sentit com una passió capaç d’alimentar-li la vida. Més endavant, amb la mort del pare havia hagut d’acceptar la realitat, fer societat amb el germà, i pintar ocasionalment a l’estudi de La Pèrgola ja no era el somni d’abans. Sabia que la fàbrica li enverinava l’art i, per tal de tancar una etapa massa híbrida, a l’any setanta ja s’havia convençut que li calia un canvi d’ambient. Per fugir d’un espai massa contaminat, solia dir, no hi ha com esborrar-lo del mapa.”

Això és el que va fer el pintor Vilamateu: canviar l’antiga torre de

Cerdanyola per una finca als afores de Castell d'Aro. Allà va dedicar-se plenament a l'art i allà va contractar el seu fidel xofer perquè li fes d'assistent personal. En aquella casa, una nit d'octubre del 1985, va trobar la mort un lladre assaltant. Fosques circumstàncies que es van resoldre amb l'autoinculpació de l'amo en legítima defensa. Però trenta anys després dels fets, a punt del Centenari del pintor, la premsa remou el cas i l'Andreu Novell està convençut que l'amo no va disparar l'escopeta. Llavors és quan s'obstina a descobrir la veritat i en el procés d'investigació tenim el cos de la novel·la.

Quan totes les pistes li fallen, l'Andreu encara confia en seguir-ne una darrera a Cerdanyola: "S'havia despertat amb aquella idea fixa i, mentre l'explicava, s'anava convencent de tenir raó. Si els Vilamateu havien escollit el tal Gelabert per comissariar l'exposició de l'octubre a Cerdanyola, seria perquè encara hi mantenien una connexió estreta i vés a saber quin niu de favors o silencis comprats hi havia al darrera. Les relacions entre les dues famílies ja venien de quan en Valentí Gelabert, el pare d'en Lluís, era el director tècnic de Vimaplast, des de l'època del Poblenou, i era qui s'havia ocupat del trasllat a la nova planta de Cerdanyola. Durant gairebé quaranta anys en aquella empresa no es feia res que no ho beneís el respectable doctor, un home ponderat i carismàtic, que havia sabut arrelar al poble i mantenia bones relacions amb els poders locals. Només calia la seva mediació perquè els Vilamateu trobessin tota mena de facilitats, i de la feina era molt fàcil passar a la família. Els fills respectius havien congeniat i no tenia res de sorprenent que el noi gran –aquell Lluís que ja era professor d'història en un institut- es continués veient amb l'Ignasi i que sovint pugés a La Martinica per anar de cacera a les Gavarres. El mateix Eduard era el primer de celebrar-ho, perquè el jove professor era dels pocs que s'interessaven per la seva pintura i tots dos podien passar hores parlant d'art."

Tot s'anirà succeint, fins que "l'home que perseguia la veritat" en troba més d'una, i algunes d'inesperades i massa amargues. Però passa el temps i, complint les previsions del Centenari, el 8 d'octubre del 2015 s'inaugura l'exposició "Eduard Vilamateu. Orígens (1929-1941)" al Museu d'Art de Cerdanyola.

Tres anys després encara queda un noi molt jove amb ganes d'explicar-nos com van anar aquestes vides, i nosaltres podem llegir la novel·la sencera.